

יזלזלות מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות (שמות לב טז) אל תקרא חרות אלא חרות" (מס' אבות ו, ב)

עם ישראל נולד בסימן חוויית העברות וכי סופי החירות: המעבר ממשפחה בת חדרין שקורותיה מתוארת בספר בראשית, לעם עברים, שראשית התגבשותו הציבורית הכרוכה בסבל משותף, מתוארת בספר שמות, הוא המעבר מחירות לעבדות ומעבודות לחירות, ראשיתו של עם ישראל בבית עבדים במצרים (שמות א: טיד) הגדרתו כעם ראשיתה בקריאת החירות "שלח את עמי ויעברוני", הנשנית שבע פעמים בסיפור יציאת מצרים ומחליפה את השעבוד הכפוי לאדם בשעבוד מרצון לאל. זכר השעבוד המר והיציאה לחירות הנכספת חוזר ונשנה לאורך המקרא ומכר נן את יחסיהגומלין בין העם לאלוהיו כיחס בין משועבד חסד אוניס הנאבק תחת שרירות לב המש עבר, לבין משחרר רב חסד ועוצמה המבקש להשתית חוק של צדק, חירות וקדושה. זיכרון סבל השעבוד הכפוי לעריצות אנושית וקדושת החירות המתוגנת בשעבוד מרצון לאל, מצויים ביסודו של לוח השביעיות העתיק הבא להנצחה את מקצב הקדושה, החירות והצדק במחזור שביעוני קבוע הקושד בין חוקות שמים וארץ.

המלה שבע קשורה למלה שבועה המתייחסת לברית בין אל ואדם ולספירה קצובה של שבעה ימים, שבעה שבועות, שבעה חודשים, ולמניין של שביעיות שנים המכוננות שמיטות ויובלים במחזור קבוע. מחזור זה מיוסד על ציווי אלוהי ברבר השעיית השעבוד לחולין ולגילווייה השונים של שרירות הלב מעשה ידי אדם לשם יצירת מרחב של קדושה, צדק וחירות. מחזור שביעוני זה מבוסס על ויתורו של הפרט על הדיבנות האנושית ועל כוחו המשעבר, למען ציווי אלוהי משתדל ומשבית הנערך דך לסובת הכלל, ומכונן את מקצב הקדושה או את מחזור מועדי הדרוה. מחזור זה קשור לשביתה ממלאכה וללוח השביעיות שעיצב את ויתורו של עם ישראל כחברה שוחזת משפט, חירות וצדק.

כינונו של העם היהודי כיישות דתית לאומית מובחנת נעוץ בדיאלקטיקה של חירות, התלורה בקול אלוהי ובמחזור זמנים שביעוני, מול הגיטיו המחזשי של שעבוד התלוי בעריצות אנושית נטר לת מספר ומחזור. השעבוד לכוח אנושי שרירותי מוחשי, על עריצותו וכחניתו האכזרית שאין להם גבול וקצבה, שכמתו חו בני ישראל במצרים, נהפך לנקודת מוצא דתית-מוסרית המציבה את החירות והצדק בראש מעייניה ומבטיחה אותם באמצעות שעבוד מרצון לכוח אלוהי מופשט הגלום בספר, מספר וסיפור, בצדק, שוויון ומשפט, בנבואה, בחוק ובחזון, במחזור, מקצב ומניין, התלויים כולם אלה באלה.

בשני סיפורי תשתית נוספים לצד סיפור יציאת מצרים נוסדת הדיקה בין השעבוד לחירות ובין הספירה השביעונית המחזורית: בסיפור הבריאה בן שבעת הימים מונחת התשתית האלוהית לקפלה השביעונית המלמדת על המעבר מתהו לבריאה ועל המעבר מתחום נטול ספר, מספר וסיפור, מחזור ומידה (תהו, כאוס, מות וסומאה) לתחום המעוצב בתבנית מספרית מחזורית (שבוע הבריאה, קוסמוס, חיים וטהרה). מחזור שביעוני זה המשותף לאל ואדם מאז שבוע בראשית, קשור בעבודה ושביתה, בריבונות וויתור, בחולין וקדושה: השבת קובעת את היחס בין ששת ימי המעשה החולין, לבין השביתה ממעש ההתקדשות, או בהודאתו האנושית של סדר אלוהי זה, בין השעבוד לעבודת החולין ולמלאכת היומיום שמטיל אדם על עצמו ועל זולתו ללא קצבה, ובין החופש המובטח בסדר מחזורי מקדש השומר על מקצב שביעוני קבוע של חירות במחזר ויתור על ריבונות ושליטה.

בפרשת עשרת הדיברות, שניתנו במעמד סיני שבעה שבועות אחרי היציאה מעבודת לחירות (שמות כב) ובפרשיות הברית שבספר שמות (כגט) טז: להכריז) נזכר חג השבועות לצד שמירת שבת כביטוי לברית בין האל המשחרר לבין עמו, שנהפך מעם עברים לבני חדרין (שם: חייב). כאחד מלקחי

השעבוד וקירוש החירות מקבל העם על עצמו לשבת מן החולין והשעבוד ולנכות בשבת ובשב תון את הגר, היתום, האלמנה, העבד ושכיר היום, או להעניק את החירות לכלל יושבי ארצו, בני חדרין ומשועבדים כאחד.

הקדושה קשורה בהשבתת עולם המעשה במחזור שביעוני קבוע, התוחם את השעבוד לתחום החולין שהוא המרחב הנשלט בידי אדם - השבתה זו נער כת באמצעות מחויבות לויתור על ריבונות אנר שית ועל כחה המשעבר, שכן הקדוש הוא הזמן המרחב, הרעיון או היישות שאי אפשר לשלוט בהם. הקדושה עניינה השעיית האינטרס הארצי של החולין המסומן בעבודה, עבדות ושעבוד, הנגזרים משורש משותף, או הפסקת הפעילות האנושית הכובשת ומשתלטת של האדם בתחום הנשלט, והב טחת מרחב של שביתה, קדושה, חופש ורדוד הפסוד מעול החולין המשעבר ומשרירותו, באמצעות משמרת קדש של מחזורים שביעוניים מקדשים של חירות.

בלוח השנה הכהני העתיק, שחולקתו מפורטת ב"מגילת המקדש" שנמצא לין חיבוריהם של הכהה גים בני צדוק בקומראן, בספרי חנוך והיובלים, ב"מקצב מעשה התורה" ובמגילת תהלים, שנמצאו כולם במערות קומראן לחף ים המלח, הזמן נתפש כאלהי. מחזורי המשתקפים בתמורות הטבע ובלוח השביעיות הגשמי בשמים ובארץ, נתפשו כרזי פלא ומרעזי רדוד. בלוח זה, המונה 364 ימים (חנוך א

בשבועה חורשים אלה (מניסן ועד תשרי) נחוגים שבעת מועדי ה' מן החודש הראשון עד החודש השביעי - פסח, חג המצות, עומר, שבועות, שבתן זיכרון תרועה (=ראש השנה), יום כיפורים וסוכות, (ויקרא כג), ולצדם נחוגים מדי שבעה שבועות חגי ביכורים ועלייה לרגל. השנה נפתחת בשבעה ימי מילואים המיוערים לכוהנים בחודש הראשון, שבו עולים לרגל למקדש. שבעה שבועות לאחד מכן נחוג חג השבועות במחצית חודש סיון שאף הוא חג עלייה לרגל. שבעה שבועות לאחד מכן נחוג חג המקדש ושבעה שבועות לאחד מכן עלו עולי הרגל למקדש לחוג את חג ביכורי היצהד (השוח דברים יא:י; יתד). לחג זה הצטרף חג קורבן העצים ומר עדי ה' מסתיימים בחג בן שבעה ימים, חג הסוכות, במחצית החודש השביעי, שאף הוא חג עלייה לרגל (ראו מגילת המקדש, מהדורת אלישע קימרון 1996, עמ' 20, 27-29, 33, 54, 61). בשבעה חודשים אלה נזכרים במגילת המקדש פסח, חג המצות, חג הער מר, חג הביכורים, מועד היצהד שנסמך לו קורבן העצים, יום זכרון תרועה, יום הכיפורים, חג הסר כת ועצרת, חלקם חגי ביכורים וכפרה הקשורים ביניהם במחקקים של שבעה שבועות (בין עומר, ביכורי שעורה, לבין שבועות, ביכורי רגן, ובין תירוש, ביכורי גפן, לבין יצהד, ביכורי שמן, וחל קם, המקביל לפרשת שבעת המועדים ויקרא כג: במדבר כח, טדכו; כט: אלט; דברים טז) מוגדר בביטוי "מקרא קדש חוקת עולם לרדודתם כל מלא כת עבודה לא תעשו בו, חג שבעת ימים לה" (מגרי לת המקדש, עמ' 27, 28, 29) או "שבתון יום זכרון תרועה מקרא קדש יהיה לכמה יום שמחה הוא לפני ה'" (39) או "אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדשי" (44).

כל מחזורי השבתות, המועדים, חגי הביכורים וימי השמחה שהיו קשורים בשביתה ממלאכה, בעלייה לרגל, בקורבנות, בתגיגות, במחזור שביעיר

ערפב היובלים הלא-לט: מגילת תהלים) מועדי האל קבועים ומחושבים מראש ונהוגים כיום קבוע ומיזגים בלוח המיוסד על סדר שביעוני מחזורי של שביתה ממלאכה, חירות משעבוד לחולין ושמי רת מועזי רדוד מקדשים. בלוח זה מתחלקת השנה לחמישים ושתיים שבתות המבטיחות יום חופש שמלאכה אסורה בו מדי שבעה ימים (היובלים פרקים א, ו, נ והשוח שמות כנג, דברים הטר), ולש בעה מועדים נהוגים בשבעת חודשי השנה מן החור רש הראשון עד לחודש השביעי, העומדים בסימן הפסוק "שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה עבר זה לא תעשו" הגובר שבע פעמים בפרשת המועד דים (ויקרא כנג, ז, כא, כרכ, כח, לא, לה מגילת המקדש).

ני ובזיכרון היציאה מבית עבדים לעם בני חורין, יצרו תבנית מחזורית מקדשת של חירות הקוצבת את ימי העבודה במסגרת שבועיות של שבת, שבתון, שבעה ימים, שבעה שבועות, שבעה חודשים ושבע שנים בויקה לחופש ומועדי דודו. המצווה האלהית מתייחסת להשבתתו של הכיבוש האנושי ולהשעייתו של התחום הנשלט ביד ריבונות אגרי שית, שכן הדרוד, השמחה והמועד הקצובים במחזור רים שבועוניים מבטיחים חירות משעבוד. מרי: שבע שנים הוכרה שנת שמיטה הקרויה שנת שבתון (ויק' כהארה) ומרי שבע שבתות שנים הוכרה בחר דש השביעי שנת יובל שעניינה הוגדר בפסוק: "וק ראתם דרוד בארץ לכל יושביה" (שם, כההדר).

בברכת הזמן ב"סרך היחד" נאמר: "בראשית ירחים למועדיהם/ימי קודש בתכונם לזכרון במועדיהם/תרומת שפתים תברכנו/כחוק חרות לעד... מועדי שנים לשבועיהם/ ובראש שבועיהם למועד דודו/ ובכל יוחי חוק חרות בלשוני לפרי תהלה/ומנת שפתי (אשא)" (מהדורת יעקב ליכט, 8-5, 10, עמ' 210-211; מרטינגל עמ' 94). את המלה תורת ראוי לקרוא בשתי הוראותיה: כחירות על הלוחות, שעניינה חוק אלוהי המבטיח חירות אגרי שית ובקרת על הלוחות בהוראה המנציחה את הערובה האלהית לחירות האנושית. בעל "סרך הברכות" שנמצא במגילת ים המלח הביע בלשון השיר את הזיקה בין תפיסת הזמן האלהי הקצוב במחזוריים שבועוניים לבין נצחיות החירות הנשמדת בשבעה ימים, שבועות, חודשים, שנים, שמיטת ויובלים וקשרות בשביעה מקדשת בין שמים וארץ:

ורוי פלאים בהראותמה
ושבועי קודש בתכונמה
ודגלי הורשים... ראשי שנים בתקופותמה
ומועדי כבוד בתעודותמה
ושבתות ארץ במחלקותמה

ומועדי דודו דרודי נצח (4Q286) (מהר' קראה ני 13)
השבת המועד, השבתון היובל עניינם קידוש
זכות החירות לכל יושבי הארץ ועיגונה של הזכות
למרב משחד משעבוד, לשביתת, למנוחה, לשמר
זה, לשחזר ולדרוד, המחלצת אדם משעבודו של
רעהו במרחב נשלט, באמצעות עיגונה של זכות זו
במחזוריים שבועוניים מקדשים, שאין לאדם שלי-
סה בהם.

שמירתם של מועדי ה' המבטיחים צדק חברתי וחירות לכל אדם, מתנה בתפישה זו את ברכת השמים ומבטיחה את שלום הארץ ופריגונה. זיכרון העברות במצדים שימש לקח לכל אדם מישראל בשאלות הנוגעות ליחס אנושי ולצדק אלוהי היווה בסיס לקדושת החירות ולצדק חברתי בחוק המקראי.

לוח החירות של העבר שנוצר בירי משועבדים שהפכו לבני חורין, ראוי שימשש מקוד השראה למשעבדים ולכובשים של ההווה המונעים חירות מולתם ושוכחים את שבועת הדרוד המצויה בייסוד מקרה האלוהי של החירות ואת עומק משמעותה האנושית.

אין ספק שמשעה שהעם היהודי חזר לארצו אלפי שנות שעבוד וגלות ונהפך לעם ריבוני וכן חורין, חובה רחופה מוטלת על כל אחד ואחד מבניו ובנותיו כל אשר בכוחו למוד ולחלץ את זולתו מעול השליטה, השעבוד והכיבוש ולקרוא דרוד לכל יושבי הארץ, רחוקים וקרובים, בני ברית ושאינם בני ברית, כאחד. דומה שדבריו של חחה חירות יהודי גדול, שקולו נשכח, ראויים לשוב ולהישמע:

אך אתריתך הן עלי מוטלת היא. הן עלי היה להאיר את עיניך, להטעימך יחסי אנוש... לא לא פוליטיקה; זה, אולי רווקא לא תפקידנו, ובוה אולי נעטוק בעל כרחנו... לא לא זה; כי אם מגע נפש בנפש... מהיום... ובמשך דורות... במשך ימים רבים... וללא שום מטרה... ללא שום כוונה... מלבר כוונת את, יריר ורע ("ח ברנר, פנקס, ניסן תרפ"א).

דהל אליאוד היא פרופסור לקבלה ומיסטיקה יהודית בחוג למחשבה ישראל באוניברסיטה העברית בירושלים. ספרה, "חירות על הלוחות, המחשבה החסידית, מקורותיה הקבליים ורסורחיה הקבליים", ראה אוד בהוצאת האוניברסיטה המשודרת, משרד הביטחון והוצאת לאור, תש"ס. ספרה, "מסדת המרכב: שלושה מקדשים", יראה אוד בקיבוץ בהוצאת מאגנס.